

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Економічний факультет

**Кафедра публічного управління, права та гуманітарних наук
(м. Кропивницький, Україна)**

**Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
(Юридичний інститут, м. Київ, Україна)**

**Західноукраїнський національний університет (м. Тернопіль, Україна)
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН
України» (м. Львів, Україна)**

**Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький, Україна)
Агенція регіонального розвитку**

**Кіровоградської області (м. Кропивницький, Україна)
Katowice Business University (Poland)**

**University of Information Technology and Management (Rzeszów, Poland)
Academy of Silesia (Katowice, Poland)**

Christian Albrecht University of Kiel (Germany)

Pontifical Catholic University of Paraná (PUCPR) (Curitiba, Brazil)

IV Міжнародна науково-практична конференція

***«МОДЕРНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА В
КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ»***

**22 травня 2026 року
Кропивницький**

УДК 005:339.9(043.2)

Рекомендовано до друку
Вченою радою економічного факультету
Херсонського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 10 від «28» травня 2026 р.)

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (22 травня 2026 р., м. Кропивницький) / за ред. Н. В. Кириченко, Л. О. Сімонцевої, Ю. Л. Главацької та ін. Херсон-Кропивницький, 2026. 354 с.

Матеріали конференції містять дослідницькі здобутки науковців і здобувачів різних рівнів освіти, які зацікавлені важливими аспектами сучасного українського та закордонного права, публічного управління, політології, історії, економіки, впливу євроінтеграційних викликів правовій та управлінській модернізації України, тощо.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти та всім зацікавленим особам. Матеріали збірника подаються в авторській редакції та друкуються мовою оригіналу.

Думки авторів публікацій можуть не збігатися з думками і позицією редакції. Тези доповідей друкуються в авторській редакції. Автори несуть безпосередню відповідальність за зміст поданих матеріалів, достовірність наведених фактів, посилань, правопис власних імен, дотримання академічної доброчесності тощо. Редакція не несе відповідальності за зміст публікацій.

Відповідальний за випуск – декан економічного факультету, к.е.н., доцент Кириченко Н. В.

Технічний редактор: к. філол. Н., доцент кафедри публічного управління, права та гуманітарних наук Главацька Ю. Л.

Розповсюдження і тиражування матеріалів без офіційного дозволу Херсонського державного аграрно-економічного університету заборонено!

© Колектив авторів, 2026

© ХДАЕУ, 2026

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВИКЛИКИ ПРАВОВІЙ ТА УПРАВЛІНСЬКІЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Башинський Ігор Анатолійович – кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління, права та гуманітарних наук, Херсонський державний аграрно-економічний університет

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Стратегічний курс нашої держави на набуття повноправного членства в Європейському Союзі зумовлює необхідність системної трансформації вітчизняної фінансової політики та адаптації механізмів публічного управління до стандартів належного врядування (good governance). У цьому процесі однією з фундаментальних передумов забезпечення макроекономічної стабільності та економічної безпеки держави виступає формування високої податкової культури, яка базується на європейських цінностях справедливості, підзвітності та добровільного дотримання податкового законодавства [1].

Особливої актуальності це набуває з огляду на потребу сприйняття податків не як фіскального тягаря, а як вартості суспільних благ та інвестиції в національну безпеку. Таке світоглядне переосмислення вимагає від держави глибинної трансформації інституту оподаткування, де головним регулятором виступатиме саме висока податкова культура.

В академічному дискурсі публічного управління та адміністрування дослідження податкової культури дедалі частіше спирається на інституційний підхід. Відповідно до нього, податкова культура є складним суспільним феноменом, який формується під впливом діалектичної взаємодії формальних та неформальних інституцій [2].

Формальні інституції охоплюють податкове законодавство, норми права та державні інститути, які створюють загальну архітектуру фіскальних відносин. Водночас неформальні інституції, до яких належать традиції, соціальні норми, етика ведення бізнесу та рівень суспільної довіри до державних органів, є тією платформою переконань і цінностей, що безпосередньо зумовлює реальну податкову поведінку громадян та бізнесу [3].

Варто наголосити, що неформальні інституції (податковий менталітет та довіра) є консервативними й потребують створення такого адміністративного середовища, де правомірна поведінка стає найбільш зручним алгоритмом дій. Саме тому сучасна парадигма публічного управління вимагає переведення цих очікувань у чітку площину державних стратегій.

На сучасному етапі ключовим формальним інститутом, що визначає вектор розвитку вітчизняної податкової системи, є Національна стратегія доходів до 2030 року. Цей документ концептуалізує перехід від традиційної фіскально-каральної парадигми до сервісно-партнерської моделі публічного управління. Стратегія декларує впровадження системи управління комплаєнс-ризиками, посилення антикорупційних заходів, а також удосконалення процесів адміністрування з метою підвищення рівня довіри між платниками податків та контролюючими органами [4].

Реалізація визначених Стратегією завдань вимагає комплексної цифрової трансформації, яка виступає потужним антикорупційним запобіжником та засобом забезпечення транспарентності. Зокрема, мінімізація прямого контакту, електронний аудит та аналіз великих даних (Big Data) дозволяють перенести адміністративний тиск виключно на тіньовий сектор, гарантуючи комфорт для прозорого бізнесу.

Досвід розвинених країн Європейського Союзу переконливо доводить, що ефективна взаємодія держави та платників податків не може ґрунтуватися виключно на заходах адміністративного примусу. Європейська податкова культура вибудовується на обопільно узгодженому «психологічному контракті», де платник податків виступає повноправним партнером, а держава й податкові

органи демонструють до нього шанобливе ставлення та надають високоякісні консультаційні сервіси. Застосування методу переконання та створення атмосфери діалогу забезпечують значно вищий рівень добровільного виконання податкових зобов'язань, ніж жорсткий адміністративний примус [5].

Для успішної імплементації європейської сервісно-партнерської моделі критично важливо подолати інституційну недовіру шляхом побудови діалогу, де держава робить перший крок назустріч, демонструючи повагу та якісну підтримку платників. У цьому процесі головним ретранслятором державних цінностей виступають представники контролюючих органів на всіх рівнях взаємодії з платниками.

Окремим і надзвичайно важливим чинником формування податкової культури суспільства є інституційний імідж та феномен податкової культури самих працівників контролюючих органів. Професіоналізм, компетентність та неухильне дотримання морально-етичних стандартів державними службовцями виступають запорукою нівелювання конфліктів у податковій сфері. Взаємоповага та добросовісність на індивідуальному рівні державних адміністраторів транслуються на рівень загальнонаціональної довіри, мотивуючи громадян свідомо виконувати свій конституційний обов'язок зі сплати податків [6].

З огляду на це, формування позитивного іміджу контролюючих органів через їхню відкритість та дотримання еталонних зразків професійної етики є безальтернативним кроком до подолання податкового нігілізму та трансформації загальнонаціонального податкового менталітету.

Висновки. Отже, інституційна трансформація механізмів публічного управління у сфері оподаткування є невід'ємною складовою успішної європейської інтеграції та повоєнного реконструктивного відновлення України. Перехід до європейської сервісно-партнерської моделі взаємодії вимагає глибоких ціннісних змін як з боку представників державного апарату, так і з боку громадянського суспільства. Розбудова ефективної архітектури податкового адміністрування має спиратися на принципи транспарентності,

взаємної довіри, соціальної відповідальності та верховенства права. Лише за умови гармонійної синергії дієвих формальних інститутів (якісного законодавства, сучасних цифрових сервісів) та високих неформальних морально-етичних стандартів можливо забезпечити стале зростання добровільного податкового комплаєнсу. Це, своєю чергою, стане надійним фундаментом для зміцнення фінансової спроможності, розширення інвестиційного потенціалу та забезпечення економічної безпеки нашої держави у довгостроковій перспективі.

Використана література

1. Трещов М. М. Податкова культура крізь призму європейських цінностей та стандартів публічного адміністрування. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2024. № 1 (40). С. 220–226. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2026-19-02-02>

2. Сидорович О. Ю. Сутнісні характеристики податкової культури: інституціональний контекст. *Наукові праці НДФІ*. 2017. Вип. 1. С. 144–158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2017_1_13 (дата звернення: 01.05.2026).

3. Ручкіна В. М. Податкова культура в інституціональному аспекті розвитку податкової системи України. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2013. № 1. С. 197–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2013_1_20 (дата звернення: 01.05.2026).

4. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2023 р. № 1218-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223> (дата звернення: 01.05.2026).

5. Прокопенко І. А., Іванишина О. С. Морально-етичні аспекти взаємовідносин платників податків та контролюючих органів: досвід країн ЄС. *Український економічний часопис*. 2024. № 4. С. 40–44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-4-8>.